Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Politika v oblasti mládeže v zemích západního Balkánu jakožto součást agendy inovací pro západní Balkán

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 443/06)

Zpravodaj: **Ionuț SIBIAN**

Spoluzpravodaj: **Andrej ZORKO**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	20. 1. 2022
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	9. 6. 2022
Přijato na plenárním zasedání	13. 7. 2022
Plenární zasedání č.	571
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	165/2/1

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) oceňuje pokrok při vytváření spolehlivých rámců politiky v oblasti mládeže a vyzývá vlády partnerů ze západního Balkánu, aby dále investovaly do fakticky podložených politik v oblasti mládeže, které řeší problémy rozvoje mládeže. EHSV se domnívá, že pro zajištění úspěšného udržitelného rozvoje v místních komunitách je zásadní, aby vývoj institucí, programů a politik vycházel z toho, co mladí lidé považují z hlediska lidského rozvoje za hodnotné. EHSV je rovněž přesvědčen, že nutnou podmínkou pozitivních změn jsou dostatečné a transparentní rozpočtové prostředky na rozvoj politiky v oblasti mládeže a zlepšení situace mladých lidí.

1.2 EHSV vyzývá vlády zemí západního Balkánu, aby se řídily klíčovými dokumenty Evropské unie (EU), které se týkají politiky v oblasti mládeže, a dále rozvíjely vnitrostátní politiky v této oblasti a umožnily mladým lidem podílet se na tvorbě politik.

1.3 EHSV se domnívá, že předpokladem pro informované politiky a podpůrná opatření pro mladé lidi, zejména pro zranitelné skupiny mladých lidí, je systematické shromažďování vysoce kvalitních údajů zohledňujících mládež. Především je třeba výrazně zlepšit systém sběru a zpracování údajů týkajících se sociálního rozměru zapojení mládeže ([1]).

1.4 EHSV je toho názoru, že v rámci boje proti chudobě a zlepšování kvality vzdělávání je klíčové zapojit sociální partnery a organizace občanské společnosti, aby bylo možné provést širší reformu s cílem zlepšit sociální práva a vyhlídky mladých lidí. Sociální partneři a další organizace občanské společnosti by v dialogu o sociálních a hospodářských reformách měli hrát větší úlohu. Přímá podpora od EU by měla zaručit, že budou názory sociálních partnerů a organizací občanské společnosti skutečně zohledněny.

1.5 EHSV vyzývá k posílení programů EU a regionálních struktur s cílem oslovit více mladých lidí ze zemí západního Balkánu a poskytnout jim příležitosti ke vzdělávání, mobilitě, dobrovolnické činnosti a získání zaměstnání.

([1]) Youth Participation Index for 2020 (Index zapojení mládeže za rok 2020), Nadace Any a Vladeho Divacových, strana 31.

1.6 EHSV vyzývá k většímu zaměření na odborné vzdělávání a přípravu, a to kombinováním programů učňovské přípravy s akademickým vzděláváním na sekundární a terciární úrovni. Výbor se domnívá, že je třeba posílit úzkou spolupráci mezi politikou v oblasti vzdělávání a odborné přípravy a podnikatelskou sférou a zaměřit se více na dovednosti než na kvalifikace.

1.7 EHSV vítá hospodářský a investiční plán pro západní Balkán a vyzývá ke zlepšení účasti na trhu práce, především co se týče mladých lidí a žen, znevýhodněných skupin a menšin, zejména Romů. Uskutečňování tohoto plánu by mělo zajistit maximalizování přínosů pro mladé lidi.

1.8 EHSV požaduje, aby byly záruky pro mladé lidi na západním Balkáně uplatňovány podle doporučení Rady o posílení záruk pro mladé lidi ([2]).

1.9 V zájmu uplatňování záruk pro mladé lidi na západním Balkáně EHSV vyzývá, aby byly v zemích tohoto regionu navýšeny kapacity veřejných služeb zaměstnanosti a počty jejich zaměstnanců.

1.10 EHSV upozorňuje na to, že při řešení problému nezaměstnanosti mladých lidí je důležitá spolupráce mezi různými partnery. Měla by být navázána partnerství napříč všemi úrovněmi správy mezi poskytovateli záruk pro mladé lidi a příslušnými zúčastněnými stranami, jako jsou sociální partneři, instituce poskytující vzdělávání a odbornou přípravu, mládežnické organizace a další organizace občanské společnosti.

1.11 EHSV se domnívá, že je třeba věnovat pozornost i podporu budování kapacit sociálních partnerů a rozvoji sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání s cílem zmírnit problém nejistých pracovních podmínek a zlepšit kvalitu pracovních míst. EHSV také vyzývá sociální partnery, kteří v zemích západního Balkánu působí na celostátní a odvětvové úrovni, aby mladé lidi do všech svých činností, včetně kolektivního vyjednávání.

1.12 Vzhledem k příležitostem, které jsou spojeny s vyhlášením roku 2022 Evropským rokem mládeže, je EHSV přesvědčen, že by přístup spočívající v řešení problémů, jimž mladí lidé čelí, a v přiblížení Evropy mladým lidem neměl být omezen pouze na mladé lidi žijící v EU, ale měl by se týkat i mladých lidí ze všech partnerských zemí západního Balkánu.

1.13 EHSV vyzývá EU a naše partnery ze zemí západního Balkánu, aby v souladu se strategií EU pro mládež zavedli nástroj spočívající v ověřování dopadu předpisů EU na mladé lidi. Tento nástroj by zajistil zohlednění mladých lidí jako faktoru při tvorbě politik a bylo by díky němu možné vytvářet lépe zaměřené politiky a identifikovat opatření, která by případně byla zapotřebí k předcházení negativnímu dopadu na mladé lidi.

1.14 EHSV se domnívá, že je třeba, aby vlády západobalkánských partnerů vyvinuly úsilí a stanovily regionální spolupráci jako politickou prioritu. V rámci napomáhání této transformaci a prosazování regionální spolupráce jako politické priority by EU měla západní Balkán podporovat, pokud jde o určování klíčových oblastí a postupů, které by mohly pomoci přinést změny pro občany všech zemí západního Balkánu, a zejména pro mladé lidi.

1.15 Závěry ze summitu se západním Balkánem konaného v roce 2021 v Berlíně v rámci berlínského procesu ([3]) zdůrazňují potřebu posílení mládežnických organizací a sítí. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby dále prozkoumala možnosti podpory příslušných mládežnických struktur – např. národních rad mládeže a zastřešujících mládežnických organizací na západním Balkáně – na regionální úrovni, což by umožnilo vést regionální dialog o politice v oblasti mládeže.

([2]) Doporučení Rady ze dne 30. října 2020 o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a o nahrazení doporučení Rady ze dne 22. dubna 2013 o zavedení záruk pro mladé lidi (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1).

([3]) Summit se západním Balkánem v rámci berlínského procesu, Berlín, 2021: závěry předsedy.

1.16 EHSV se domnívá, že je třeba dále usilovat o posílení politického vzdělávání a zastoupení mladých lidí, a to jak v rámci běžné politiky, tak prostřednictvím mládežnických struktur, např. národních rad mládeže či místních nebo obecních rad. EHSV proto vyzývá orgány a instituce EU, aby západní Balkán dále podporovaly ve zlepšování zapojení mládeže.

1.17 EHSV vítá skutečnost, že agenda inovací pro západní Balkán předpokládá další opatření na podporu zapojení západního Balkánu do všech programů EU týkajících se výzkumu, inovací, vzdělávání, kultury, mládeže a sportu. Vzhledem k pozitivní korelaci mezi mobilitou v oblasti vzdělávání nebo odborné přípravy a občanskou a politickou angažovaností mladých lidí může další úsilí v tomto ohledu vést ke zlepšení, co se týče zapojení a angažovanosti mládeže.

1.18 EHSV připomíná, že mladí lidé mají velký význam pro budoucnost západního Balkánu, a proto je důležité přijmout konkrétní opatření s cílem učinit z tohoto regionu místo s vyhlídkami do budoucna a příležitostmi pro mladé lidi, což by jim umožnilo zde zůstat a prosperovat ([4]). Včasné zapojení mladých lidí do přípravy a zavádění sociálních a politických změn je nesmírně důležité.

2. **Úvod**

2.1 Podle Eurostatu ([5]) žije na západním Balkáně přibližně 3,6 milionu mladých lidí, což představuje asi 21 % celkového počtu obyvatel. Nejvyšší podíl mládeže na celkové populaci má Kosovo (*) (26,29 %), následuje Albánie (23,4 %), Bosna a Hercegovina (20,37 %), Severní Makedonie (20,32 %), Černá Hora (19,49 %) a Srbsko (16,8 %). Poměr mužů a žen v populaci mladých lidí je u všech západobalkánských partnerů podobný, přičemž podíl mužů je v populaci mladých lidí mírně vyšší – muži tvoří 51,16 % populace mladých lidí na západním Balkáně a ženy 48,84 % ([6]).

2.2 Partneři ze západního Balkánu dosáhli značného pokroku, pokud jde o další zavádění a upevňování rámce politiky v oblasti mládeže, a to přijetím příslušných zákonů, strategií a akčních plánů. Dosud však nebyl v oblasti mládeže vytvořen plně funkční systém, který by zajišťoval účinné posílení postavení mladých lidí a jejich angažovanost a účast na rozhodování. Existují zde různá slabá místa, od širších politických problémů a nedostatečné ochoty upřednostnit problematiku mládeže prostřednictvím interinstitucionální a meziodvětvové politiky až po velmi specifické druhy obtíží při systematickém sledování a hodnocení tvorby a provádění politiky v oblasti mládeže a shromažďování a zveřejňování údajů ([7]).

2.3 V zájmu prosazování dobrých životních podmínek mladých lidí je třeba věnovat pozornost také dodržování práv dítěte. Udržitelná politická opatření v tomto ohledu zvyšují blahobyt dětí a dále podporují kvalitní přechod do období dospívání a mladé dospělosti.

3. **Rozvoj lidského kapitálu**

3.1 Pokud jde o vyhlídky mladých lidí na zaměstnání a jejich profesní rozvoj a sociální začlenění v regionu, mají klíčový význam úroveň a relevantnost vzdělání. Vzdělávací systémy však stále vykazují nedostatky co do uspokojení potřeb všech studentů a vybavení mladých absolventů odpovídajícími dovednostmi. Nedostatečná nebo neúčinná propojení s dalšími oblastmi politiky, jako je zaměstnanost, ekonomika, sociální služby a sociální ochrana, mají za následek to, že mnoha dětem a mladým lidem hrozí předčasné ukončení školní docházky, sociální vyloučení a chudoba ([8]).

([4]) Závěrečné prohlášení z 8. fóra občanské společnosti zemí západního Balkánu.

([5]) Basic figures on Western Balkans and Turkey, Factsheet (Základní údaje o západním Balkáně a Turecku, informativní přehled), vydání z roku 2022.

(*) Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

([6]) Rada pro regionální spolupráci, *Mapping of Youth Policies and Identification of Existing Support and Gaps in the Financing of Youth Actions in the Western Balkans – Comparative report* (Mapování politik v oblasti mládeže a identifikace stávající podpory a nedostatků ve financování opatření týkajících se mládeže ze zemí západního Balkánu – srovnávací zpráva), leden 2021, strana 4.

([7]) Rada pro regionální spolupráci, *Mapping of Youth Policies and Identification of Existing Support and Gaps in the Financing of Youth Actions in the Western Balkans – Comparative report* (Mapování politik v oblasti mládeže a identifikace stávající podpory a nedostatků ve financování opatření týkajících se mládeže ze zemí západního Balkánu – srovnávací zpráva), leden 2021, strana 4.

([8]) Evropská nadace odborného vzdělávání (ETF), *Unlocking youth potential in South Eastern Europe and Turkey: Skills development for labour market and social inclusion* (Uvolnění potenciálu mládeže v jihovýchodní Evropě a Turecku: Rozvoj dovedností pro trh práce a sociální začlenění), 2020.

3.2 V zájmu vybudování dynamické ekonomiky musí země západního Balkánu investovat do znalostí a rozvoje dovedností mladých lidí. Pro pokrok v úsilí o rozvoj mají zásadní význam reformy vzdělávacího systému ([9]). V zemích západního Balkánu je ještě stále třeba výsledky vzdělávacích systémů zlepšovat a zajistit, aby mladí lidé získávali základní dovednosti, a snížit rozdíl oproti výsledkům EU.

3.3 Dlouhodobým problémem je emigrace ze západního Balkánu, která je způsobena hospodářskými, sociálními a institucionálními problémy a ohrožuje vyhlídky tohoto regionu na rozvoj. Je pravděpodobné, že emigrace bude ve většině regionu v dohledné době pokračovat. To by nicméně nemělo bránit přijetí vhodných politik k udržení mladých lidí v tomto regionu. Lidé se k odchodu rozhodují z různých důvodů, ty se však často soustřeďují kolem skutečnosti, že kdyby v regionu zůstali, bude pro ně a jejich rodiny obtížné dosáhnout vysoké kvality života. Odliv mozků snižuje v tomto regionu lidský kapitál, který je nezbytný pro hospodářský růst, zatímco stávající sociální infrastruktura nedokáže zkvalitnit životní podmínky těch, kteří zůstávají. Musí být rovněž přijata odpovídající opatření na celostátní úrovni, která by zvrátila trend „odlivu mozků“ a umožnila „mobilitu mozků“.

3.4 Odliv lidí zůstává hlavním problémem většiny zemí západního Balkánu, protože má dopad na hospodářské, sociální a politické vyhlídky tohoto regionu, který stále hospodářsky zaostává za EU. Celkový počet lidí, kteří region opustili, je obtížné přesně zachytit. Údaje ukazují ([10]), že odliv lidí z regionu pokračuje. V letech 2012 až 2018 odcházelo z tohoto regionu do zemí Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v průměru 155 000 osob ročně, přičemž jen v roce 2018 to bylo 175 000 osob ([11]).

3.5 Studie zdůrazňují, že vedle lepších ekonomických vyhlídek v zahraničí hrají významnou úlohu coby faktor motivující k emigraci také kvalita a důvěryhodnost veřejných institucí. Analýza MMF (2016) ([12]) ukázala, že i když všechny druhy migrantů hledají v zahraničí lepší ekonomické příležitosti, osoby s vyšší kvalifikací byly k odchodu motivovány také kvalitou domácích institucí (korupce a nepotismus při získávání zaměstnání) a pro osoby s nižší kvalifikací byly atraktivní větší a spolehlivější systémy sociálních dávek v zahraničí ([13]). Klíčovým faktorem odlivu migrantů je vysoká míra korupce v regionu, přičemž situaci ještě zhoršuje skutečnost, že 63 % osob v regionu nedůvěřuje soudnictví a zákonodárství ([14]).

3.6 Mladí lidé v tomto regionu velmi touží odejít do zahraničí za lepšími příležitostmi, což přispívá k velmi vychýlenému podílu mladých lidí na celkovém počtu vystěhovalců. Například v Bosně a Hercegovině, Severní Makedonii a Albánii si více než 50 % mladých lidí přeje žít a pracovat v zahraničí po dobu delší než 20 let, což signalizuje potenciálně významnou dlouhodobou ztrátu pro demografickou a ekonomickou budoucnost tohoto regionu ([15]). Vysoká míra migrace mládeže ze západního Balkánu pramení zejména z toho, že mladí lidé nemohou získat kvalitní vzdělání (a i po získání titulu jsou jejich ekonomické příležitosti omezené), což mnohé z nich nutí hledat možnosti vzdělávání v zahraničí. V roce 2018 studovalo v zahraničí 6 % studentů z tohoto regionu ve věku pro studium na vysoké škole (průměr EU byl 3 %).

([9]) Výsledky programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) za rok 2018 ukazují vysokou míru nedostatečných výsledků (žáci, kteří nedosahují 2. úrovně na škále PISA ve čtení, matematice a přírodních vědách) v klíčových dovednostech téměř ve všech zemích západního Balkánu.

([10]) Rozvojová banka Rady Evropy: Social Infrastructure in the Western Balkans- Increasing the region's economic resilience, enhancing human capital and counteracting the effects of brain drain (Sociální infrastruktura v zemích západního Balkánu – zvýšit hospodářskou odolnost regionu, posílit lidský kapitál a bojovat proti následkům odlivu mozků), listopad 2021.

([11]) Přesnost údajů o migraci v regionu západního Balkánu je zatížena různými problémy, které limitují možnosti komplexního srovnání mezi jednotlivými zeměmi.

([12]) Emigration and Its Economic Impact on Eastern Europe (Emigrace a její hospodářské dopady ve východní Evropě), 2016.

([13]) Sociální dávky v zemích západního Balkánu mohou být nerovnoměrné co do pokrytí a převody dávek se mohou opožďovat.

([14]) Rada pro regionální spolupráci, Balkan Barometer 2020: Public Opinion Survey (Balkánský barometr: Průzkum veřejného mínění 2020).

([15]) Lavrič, Tomanović a Jusić, *FES Youth Study Southeast Europe* 2018/2019 (Studie nadace Friedrich-Ebert-Stiftung týkající se mládeže v jihovýchodní Evropě v letech 2018/19).

3.7 Sociální infrastruktura západního Balkánu dostatečně nepodporuje schopnost tohoto regionu rozvíjet a udržovat silnou základnu lidského kapitálu, zejména v souvislosti s odlivem lidského kapitálu prostřednictvím odlivu mozků. Odvětví vzdělávání ve většině těchto zemí se potýká s nedostatkem finančních prostředků a zdrojů, což má za následek to, že přístup ke vzdělávání ani jeho výsledky nejsou optimální. A kvůli nedostatečným výsledkům vzdělávání pak zase chybí potřebné dovednosti, které budou příští generace potřebovat, aby mohly splnit požadavky stávajících podniků a pomoci rozvíjet podniky nové.

3.8 Pro zvýšení konkurenceschopnosti a řešení problému nezaměstnanosti je zásadní maximalizace hodnoty lidského kapitálu. Dnešní pracovníci musí být vybaveni řadou přenositelných dovedností, musí být schopni se přizpůsobit a mít podnikatelský přístup. Zároveň je však nutné jim zaručit přiměřené sociální zabezpečení.

3.9 Je třeba reformovat současné vzdělávací systémy a osnovy a posílit uplatnitelnost mladších generací na trhu práce prostřednictvím podpory odborného vzdělávání a přípravy (OVP), digitálního vzdělávání a podnikatelských předmětů.

3.10 Je třeba podporovat a propagovat podnikatelské schopnosti mladých lidí. Tvůrci politik musí zajistit příznivé prostředí k tomu, aby mladí lidé mohli založit vlastní podnik a stát se podnikateli, a podporovat začínající podniky a poskytovat jim snadnější přístup k finančním prostředkům.

3.11 V dnešním rychle se rozvíjejícím světě jsou zásadní boj proti změně klimatu, nové obchodní modely, výzkumné a inovační kapacity a vývoj nových technologických řešení pro ekologickou transformaci. Proto je důležité zvýšit počet mladých lidí, a zejména mladých žen, se schopnostmi v oblasti přírodních věd, technologií, inženýrství a matematiky (STEM) a digitálními dovednostmi.

3.12 Ekologická transformace proměňuje stávající pracovní místa, přičemž některá z nich kvůli ní zanikají, a vytváří pracovní místa nová, jež vyžadují nové zelené a digitální dovednosti. Systém vzdělávání a odborné přípravy se rostoucí poptávce po nových dovednostech musí přizpůsobit. Programy vzdělávání a odborné přípravy by měly být upraveny, aby odpovídaly vyvíjejícím se potřebám podniků a souběžné ekologické a digitální transformaci.

4. **Problémy spojené s nezaměstnaností mladých lidí v zemích západního Balkánu**

4.1 Hlavní výzvy, kterým čelí politika zaměstnanosti mladých lidí v tomto regionu, jsou: koordinace zúčastněných stran na různých úrovních správy a v různých oblastech politiky (zaměstnanost, vzdělávání, bydlení, zdravotnictví); nedostatky v kvalitě vzdělávacích systémů a ve výuce dovedností požadovaných na trhu práce; neefektivita v procesu hledání zaměstnání, která vede k nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a zdlouhavému přechodu ze školy a univerzit do zaměstnání; převaha nejistých zaměstnání v některých ekonomikách; nedostatek volných pracovních míst pro mladé lidi; nedostatek zařízení péče o děti, která by podporovala ženy vracející se do zaměstnání, a vysoká míra neformálního zaměstnávání.

4.2 Mladí lidé na západním Balkáně mají na trhu práce v tomto regionu nepříznivé postavení. V roce 2020 byla míra zaměstnanosti mladých lidí ve věkové skupině 15–24 let v celém regionu západního Balkánu nižší než 27 %, zatímco míra nezaměstnanosti mladých lidí ve věkové skupině 15–24 let byla vyšší než 26 % (ve srovnání s pouhými 16,8 % pro tuto věkovou skupinu ve 27 státech EU) a v Kosovu dosahovala téměř 50 % ([16]).

4.3 Podíl mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), ve věkové skupině 15–24 let činí na západním Balkáně v průměru 23,7 %, v rozmezí od 15,9 % v Srbsku po 37,4 % v Kosovu, zatímco v EU je to u věkové skupiny 15–24 let pouze 11,1 % ([17]).

4.4 Dlouhodobá nezaměstnanost se týká téměř dvou třetin mladých nezaměstnaných v Severní Makedonii, Bosně a Hercegovině a Kosovu a dvou třetin nezaměstnaných mladých žen v Černé Hoře.

([16]) Rada pro regionální spolupráci, *Study on Youth Employment in the Western Balkans* (Studie o zaměstnanosti mladých lidí v zemích západního Balkánu), 2021.

([17]) Rada pro regionální spolupráci, *Study on Youth Employment in the Western Balkans* (Studie o zaměstnanosti mladých lidí v zemích západního Balkánu), 2021.

4.5 Míra ekonomické aktivity mladých lidí byla rovněž nižší než v EU a v oblasti ekonomické aktivity existuje velký rozdíl mezi pohlavími, což částečně odráží nedostatek zařízení péče o děti pro mladé matky, které chtějí vstoupit na trh práce. Rozdíl mezi pohlavími se projevuje také v míře zaměstnanosti mladých žen, která je všude v tomto regionu nižší než míra zaměstnanosti mladých mužů. Tam, kde je míra nezaměstnanosti mladých lidí nejvyšší (Bosna a Hercegovina, Kosovo, Severní Makedonie, Srbsko), je míra nezaměstnanosti mladých žen vyšší než míra nezaměstnanosti mladých mužů. Naopak v Albánii a Černé Hoře je míra nezaměstnanosti mladých žen nižší než míra nezaměstnanosti mladých mužů, stejně jako v EU.

4.6 Mladí lidé mají na trzích práce nejisté postavení. Ve všech ekonomikách tohoto regionu mají mladí lidé vyšší podíl smluv na dobu určitou než v EU, a to zejména v Kosovu a Černé Hoře, kde mají tento typ smlouvy více než tři čtvrtiny zaměstnaných mladých lidí, zatímco v Srbsku je to více než polovina. Nejisté zaměstnání tohoto typu může nepříznivě ovlivnit životní podmínky jednotlivců a produktivitu ekonomik.

4.7 Řešení potřeb mladého obyvatelstva by se mělo stát prioritou, především vzhledem k vysokému počtu osob, které nejsou zaměstnané ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Je třeba zdůraznit, že jsou zapotřebí opatření založená na příkladu záruk EU pro mladé lidi, a to tím spíše v době krize. To pomůže poskytnout mladým lidem nabídku zaměstnání, dalšího vzdělávání, učňovské přípravy nebo stáže, čímž jim budou také nabídnuta řešení a vyhlídky a přispěje se k řešení problému odlivu mozků.

5. **Mladí lidé ze zemí západního Balkánu jako významná síla regionální spolupráce a podpory evropské integrace**

5.1 Prosperita a sbližování s EU by se měly opírat o zásadu inkluzivnosti, důvěry a spolupráce. EHSV poukazuje na závazek vlád zemí západního Balkánu respektovat při provádění reforem z podnětu EU a při uskutečňování investičních plánů základní evropské hodnoty, jako jsou demokracie, právní stát a základní práva, a dále též princip smíření ([18]).

5.2 EHSV souhlasí s tím, že regionální spolupráce na západním Balkáně má zásadní význam pro proces rozšíření a měla by být dále posílena, aby se stala hnací silou transformace. Přesvědčivá perspektiva přistoupení je klíčovou pobídkou a hnací silou transformace v regionu. Je to klíčový nástroj na podporu demokracie, právního státu a dodržování základních práv, jež jsou rovněž hlavními motory hospodářské integrace a základní oporou při podpoře regionálního usmíření a stability ([19]).

5.3 EHSV oceňuje, že v posledních letech bylo zahájeno několik klíčových evropských a regionálních iniciativ, zejména pro region západního Balkánu, s cílem přiblížit tento region EU, ale také posílit spolupráci mezi mladými lidmi. EU zůstává hlavním strategickým partnerem tohoto regionu a poskytuje finanční prostředky a podporu prostřednictvím různých programů (NPP, Erasmus+ atd.). Na základě úspěšného příkladu Francouzsko-německého úřadu pro mládež byla v roce 2016 založena Regionální kancelář pro spolupráci mládeže (RYCO), jejímž cílem je podporovat mezi mladými lidmi v tomto regionu ducha smíření a spolupráce prostřednictvím programů výměny mládeže.

5.4 Regionální kancelář pro spolupráci mládeže hraje důležitou úlohu při posilování spolupráce a smíření mezi mladými lidmi na západním Balkáně. Zásadní význam má podpora ze strany EU při zefektivňování regionální spolupráce mládeže, která je nezbytným prvkem pro dosažení míru a stability v tomto regionu. Úloha mladých lidí při zlepšování vyhlídek tohoto regionu by neměla být posilována pouze prostřednictvím úsilí Regionální kanceláře pro spolupráci mládeže.

5.5 Evropské hlavní město mládeže je titul, který uděluje Evropské fórum mládeže. Jeho cílem je posilovat postavení mladých lidí, podporovat jejich zapojení a posilovat evropskou identitu ve městech. V roce 2022 se Evropským hlavním městem mládeže stala Tirana. Hlavním záměrem tohoto titulu, jehož letošním sloganem je „Activate Youth" (Aktivovat mládež), je podpořit aktivní zapojení se zaměřením na současné i budoucí potřeby mladých lidí. Program zahrnuje aktivity zaměřené na podporu dobrovolnictví, posílení postavení mládežnických organizací a vytváření sítí a synergií mezi mladými lidmi z celé Evropy.

([18]) REX/184 – Závěrečné prohlášení z 8. fóra občanské společnosti zemí západního Balkánu, strana 3.
([19]) Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 88.

5.6 Úspěšné provádění agendy inovací pro západní Balkán by měly dále podporovat intenzivnější spolupráce a činnosti vzájemného učení organizované společně orgány a institucemi EU a stranami ze západního Balkánu zainteresovanými v politice v oblasti mládeže.

5.7 Úsilí o zapojení západního Balkánu do programů EU pro mládež by mělo být koordinováno s probíhajícími programy, jež nabízí Regionální kancelář pro spolupráci mládeže. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby pomohla zemím západního Balkánu hledat způsoby, jak v rámci regionu zavést nové programy mobility.

6. **Zesílení hlasu mladých lidí ze zemí západního Balkánu**

6.1 Politickým programem EU v souvislosti s agendou inovací pro západní Balkán je podpořit tvorbu politiky podloženou fakty ([20]). Zásadním požadavkem EU na všechny země v předvstupní fázi je, aby disponovaly spolehlivými a transparentními statistikami ([21]).

6.2 Cílem strategie EU pro mládež na období 2019–2027 je podporovat a prosazovat inkluzivní demokratickou účast všech mladých lidí na demokratických procesech a ve společnosti, aktivně je zapojovat, podporovat zastoupení mládeže na místní, regionální a celostátní úrovni a zkoumat a prosazovat využívání inovativních a alternativních forem demokratické účasti, např. nástrojů digitální demokracie ([22]).

6.3 Dialog EU s mládeží je zavedený mechanismus pro dialog mezi mladými lidmi a činiteli s rozhodovací pravomocí. EHSV vítá návrhy Komise vycházet z tohoto mechanismu a zavést jej do rámce regionální spolupráce na západním Balkáně, čímž se zajistí, že při vymezování priorit politiky v oblasti mládeže budou zohledněny názory a potřeby mladých lidí a mládežnických organizací. Kromě toho by měly být v zemích západního Balkánu podporovány a propagovány stávající participativní procesy a mechanismy, do nichž jsou zapojeni mladí lidé.

6.4 Podle indexu zapojení mládeže ([23]) jsou mladí lidé na západním Balkáně stále velmi nedostatečně zastoupeni v politickém životě. Nedávné údaje ukazují, že naprostá většina lidí (78 %) se domnívá, že mladí lidé by měli mít v politice větší slovo ([24]).

6.5 EHSV důrazně podporuje zapojení mladých lidí do procesů rozhodování o otázkách, které se jich týkají. Vedle účasti jednotlivců je při zlepšování postavení mladých lidí v politické, hospodářské a sociální oblasti zásadní úloha mládežnických organizací. Jak již bylo zdůrazněno v nařízení o NPP III a v rámci metodiky rozšíření, je tudíž nutné upozornit na to, že pro uspokojování potřeb mladých lidí má velký význam financování a podpora organizací občanské společnosti.

6.6 Socioekonomický status a dosažené vzdělání jsou považovány za důležité prediktory tendence jednotlivců volit nebo se jinak politicky angažovat. Statistická analýza na regionální úrovni vykresluje konzistentní obraz socioekonomických nerovností, s nimiž je spjata angažovanost mladých lidí v regionu západního Balkánu ([25]).

V Bruselu dne 13. července 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

([20]) Agenda pro západní Balkán v oblasti inovací, výzkumu, vzdělávání, kultury, mládeže a sportu.
([21]) Evropská komise – kapitoly *acquis* / kapitoly jednání.
([22]) Zapojovat, propojovat a posilovat mladé lidi: nová strategie EU pro mládež (COM(2018) 269 final).
([23]) Index zapojení mládeže za rok 2020, Nadace Any a Vladeho Divacových.
([24]) Nadace Friedrich-Ebert-Stiftung (2019), Jusić, *Political alienation of a precarious generation* (Politické odcizení nejisté generace), s. 5.
([25]) Nadace Friedrich-Ebert-Stiftung (2019), Jusić, *Political alienation of a precarious generation* (Politické odcizení nejisté generace), s. 5.